

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА”
(для магістрів)

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2013

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Підготовлено кандидатом юридичних наук, професором кафедри цивільно-правових дисциплін *Р. Б. Прилуцьким*

Затверджено на засіданні кафедри цивільно-правових дисциплін (протокол № 1 від 31.08.07)

Перезатверджено на засіданні кафедри цивільно-правових дисциплін (протокол № 8 від 25.03.10)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Прилуцький Р. Б. Навчальна програма дисципліни “Актуальні проблеми цивільного права” (для магістрів). — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2013. — 24 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Актуальні проблеми цивільного права”, питання для самоконтролю, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2013
© ДП «Видавничий дім «Персонал», 2013

Реформування економічних відносин в Україні, запровадження та поступовий розвиток ринкових засад господарювання, інтеграційні процеси до європейського співтовариства об'єктивно зумовили необхідність реформування правової системи, форм і методів вивчення права. Навчальна програма “Актуальні проблеми цивільного права” розроблена з урахуванням вимог класифікаційної характеристики зі спеціальності “Правознавство” і ґрунтується на Конституції України, Цивільному кодексі України та інших нормативно-правових актах.

Тематичною і методологічною основою програми є Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. з урахуванням положень прийнятого одночасно з ним Господарського кодексу України, а також досягнення наукової думки цивільного, господарського та інших суміжних галузей правової науки.

Мета дисципліни — ознайомити студентів з основними теоретично-методологічними засадами цивільно-правового регулювання майнових і особистих немайнових відносин в умовах ринкової економіки, приведення цивільного законодавства у відповідність до Конституції України і міжнародних норм приватного права, новітніх вимог сучасності.

Завданням дисципліни є формування у студентів системи науково-теоретичних знань з проблем цивільного права, визначення та розкриття основних проблем розуміння його понять, категорій та інститутів, напрямів розвитку та удосконалення цивільного законодавства в умовах ринкової економіки і правової держави, вирішення проблем його застосування в юридичній практиці, викладення їх у навчальному процесі.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні:

- **знати** теоретичні засади цивільного права, концепції, напрями і основні проблеми його розвитку, удосконалення цивільного законодавства, тенденції та перспективи його розвитку в умовах ринкової економіки і демократизації суспільства, основні наукові теорії науки цивільного права.
- **уміти** правильно визначати проблеми цивільного права і цивільного законодавства, шляхи їх подолання, тлумачити та розкривати основні поняття, інститути та категорії цивільного права, здійснювати наукові дослідження і забезпечувати навчальний процес.

Вивчення дисципліни має базуватися на знаннях, отриманих студентами під час опанування ними фундаментальних положень цивільного, господарського права та інших суміжних правових дисциплін і курсів.

Основну необхідну інформацію стосовно актуальних проблем предмета та метода, інститутів, понять і категорій цивільного права студенти отримують на лекціях, поглиблюють і закріплюють на семінарських заняттях та консультаціях. Разом з тим в нових умовах зростає значення самостійної позааудиторної роботи студентів, для полегшення якої навчальна програма містить відповідні вказівки до самостійного вивчення програмного матеріалу. Контроль знань з дисципліни здійснюється на семінарських заняттях та іспитах.

Предметним орієнтиром при вивченні дисципліни “Актуальні проблеми цивільного права” є тематичний план, який складений відповідно до змістових модулів. Обсяг необхідного програмного матеріалу визначений у розділі “Зміст дисципліни”. Для полегшення контролю і самоконтролю отриманих студентами знань програма містить перелік питань для самоконтролю. Список рекомендованої літератури містить перелік майже всіх основних науково-теоретичних джерел, що стане важливою підмогою при вивченні дисципліни. Для полегшення навчання та підвищення його ефективності необхідно додатково використовувати Методичні рекомендації щодо підготовки до практичних (семінарських) занять з дисципліни “Актуальні проблеми цивільного права”.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
1	Змістовий модуль I. Загальні положення цивільного права Актуальні проблеми визначення цивільного права як галузі права. Цивільне законодавство
2	Організаційно-правові форми юридичних осіб
3	Змістовий модуль II. Право власності, майнові та немайнові права Особисті немайнові права
4	Актуальні проблеми речових прав
5	Змістовий модуль III. Зобов’язальне право Актуальні проблеми зобов’язального права
6	Цивільний договір
7	Актуальні проблеми забезпечення виконання зобов’язань
8	Відповідальність за невиконання чи неналежне виконання зобов’язання
9	Недоговірні зобов’язання
10	Змістовий модуль IV. Спадкове право Актуальні проблеми спадкового права
Разом годин: 81	

ЗМІСТ
дисципліни
“АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА”

Змістовий модуль I. Загальні положення цивільного права

Тема 1. Актуальні проблеми визначення цивільного права як галузі права. Цивільне законодавство

Проблеми визначення цивільного права як приватного права. Критерії відмежування приватного права від публічного права. Наявність у цивільному праві публічних елементів.

Проблеми визначення цивільного права як самостійної галузі права, відмежування його від інших галузей права. Предмет і ме-

тод правового регулювання при визначенні самостійної галузі права. Цивільні правовідносини. Неоднорідність предмета та методу цивільного права. Господарсько-правова теорія. Проблема визначення господарського права як самостійної галузі права. Необхідність додаткових критеріїв визначення галузі права.

Цивільне законодавство. Цивільний та Господарський кодекси України (далі відповідно — ЦК та ГК). Колізія норм. Проблеми розмежування використання норм ЦК і ГК. Значення ГК. Актуальність вирішення теоретико-правових проблем визначення цивільного права та господарського права для розв'язання суперечностей між ЦК та ГК і подальшого вдосконалення цивільного і господарського законодавства, кодифікації цих галузей права.

Література [1–7; 9; 18; 35; 39; 42; 43; 49; 50; 60; 69–72; 76; 80–83; 85; 86; 88; 91; 93; 96; 108; 115; 119; 123; 125; 126; 129; 131–133; 139; 140; 148; 149; 151]

Тема 2. Організаційно-правові форми юридичних осіб

Розвиток поняття юридичної особи. Юридична особа у римському праві. Теорії юридичної особи: фікції (Савіньї, Віндшейд), реального майна (Планіоль), інтересу (Ієринг), реальності юридичної особи (Гірке, Безелер), колективу (А. В. Венедиктов, С. М. Братусь, Г. К. Матвеев), держави (Д. М. Генкін, С. І. Вільнянський, Б. Б. Черепакін).

Недоліки визначення юридичної особи у ЦК. Ознаки юридичної особи, розроблені теорією цивільного права. Юридичні особи публічного і приватного права. Проблеми визначення організаційно-правових форм ЦК, правовий статус юридичних осіб приватного права. Юридична особа і суб'єкт господарювання. Порядок створення та правовий статус юридичних осіб публічного права. Порядок створення юридичних осіб публічного права — суб'єктів господарювання, закріплений у ГК. Підприємницькі й непідприємницькі юридичні особи. Товариства та установи. Колізії норм ЦК і ГК стосовно юридичних осіб.

Література [1; 3–9; 11; 18–20; 28; 30; 31; 34; 36; 39; 40; 42; 45; 55; 59; 92; 96; 99; 126; 129; 131; 138; 142; 146; 155]

Змістовий модуль II. Право власності, майнові та немайнові права

Тема 3. Особисті немайнові права

Місце проблеми особистих немайнових прав у цивілістиці. Роль забезпечення прав людини. Історія розвитку особистих прав і свобод людини.

Закріплення прав і свобод людини в Конституції України 1996 р. Розробка механізму цивільно-правового регулювання особистих немайнових відносин. Особисті немайнові права фізичної особи у Цивільному кодексі України 2003 р.

Проблема взаємозв'язку цивільного права та особистих немайнових відносин, галузевої належності особистих немайнових прав. Проблема регулювання особистих немайнових відносин.

Проблеми правового регулювання особистих немайнових прав, що забезпечують природне існування фізичної особи, і особистих немайнових прав, що забезпечують соціальне буття фізичної особи, у ЦК. Захист особистих немайнових прав, відшкодування моральної шкоди.

Література [3–7; 9; 37; 38; 40; 42; 79; 97; 100; 106; 107; 121; 126; 129; 131; 150; 156]

Тема 4. Актуальні проблеми речових прав

Поняття, загальна характеристика та ознаки речового права. Проблема класифікації речових прав. Право власності та його місце серед майнових відносин у цивільному праві. Проблеми визначення поняття права власності, суб'єктивний та об'єктивний критерії визначення права власності. Розвиток інституту права власності в законодавстві України.

Проблема видів і форм права власності, визначених у ЦК і ГК. Проблема визначення права власності юридичної особи: приватна чи колективна.

Проблема визначення права власності українського народу, державної власності, управління такою власністю. Спільна власність.

Захист права власності, прогібіторний, негаторний, вindikативний позови.

Питання розвитку права володіння та користування чужим майном. Емфітевзис, суперфіцій.

Література [3–7; 9; 24; 25; 41; 42; 46; 51–53; 56; 64; 66–68; 84; 89; 90; 95; 96; 98; 101; 111; 126; 129; 131; 134; 135; 137]

Змістовий модуль III. Zobov'язальне право

Тема 5. Актуальні проблеми zobov'язального права

Поняття та види zobov'язань. Розвиток поняття zobov'язання від відповідальності (Haftung) до боргу (Schuld), від особистого відшкодування до перенесення відшкодування на майно. Проблема виконання zobov'язання “в натурі” і заміна його грошовою компенсацією. Умови виконання zobov'язання. Правочини. Господарські zobov'язання.

Література [1–7; 10; 17; 22; 32; 36; 38; 39; 42; 44; 46; 48; 57; 58; 61; 62; 68; 75; 78; 86; 90; 96; 103; 104; 110; 127; 128; 130; 131]

Тема 6. Цивільний договір

Zobov'язання з договору. Багатоаспектність поняття “договір”. Проблеми волевиявлення, свободи волевиявлення, співвідношення між волею і волевиявленням, “вольова теорія (reine Willenstheorie)”, “теорія виявлення (Erklärungstheorie)”, “теорія довіри (Vertrauensgtheorie)”, “теорія обороту (Verkehrstheorie)”. Значення помилки особи. Межі свободи договору, обмеження свободи в укладанні договору монополістами, державними підприємствами, публічність. Свобода змісту договору, обмеження такої свободи: не може бути договору, зміст якого суперечить закону, суспільним інтересам, суспільному порядку тощо. Моральний аспект договірних zobov'язань, добра совість (від bona fides). Визначення істотних умов договору, класифікація умов договору, визнання договору неукладеним, недійсним, нікчемним.

Література [3–7; 9; 10; 13–15; 17; 22; 29; 33; 38; 39; 42; 44; 45; 54; 58; 61; 65; 73–75; 87; 96; 103; 105; 110; 113; 116; 120; 122; 127; 128; 130; 131; 145; 147; 152–154]

Тема 7. Актуальні проблеми забезпечення виконання zobov'язань

Межі та умови виконання zobov'язань. Множинність. Виконання zobov'язання особисто боржником, третьою особою. Забезпечення виконання zobov'язання. Поняття та правова природа забезпечувальних zobov'язань, їх акцесорний характер. Проблеми визначення неустойки, штрафу, пені. Види неустойки. Поручка, гарантія, застава, завдаток, притримання. Інші способи забезпечення виконання zobov'язання. Наслідки невиконання або неналежного виконання zobov'язання.

Література [1; 3–7; 9; 16; 19; 22; 39; 44; 48; 67; 72; 77; 96; 127; 128; 130; 131]

Тема 8. Відповідальність за невиконання чи неналежне виконання zobov'язання

Цивільна відповідальність: поняття, межі, функції, принципи. Поняття шкоди, повного відшкодування збитків, проблеми компенсації майнової та моральної шкоди. Відповідальність за шкоду, відповідальність без шкоди. Теорія справедливості. Причинний зв'язок. Вчення про вину. Презумпція вини. Вина юридичної особи. Звільнення від відповідальності.

Література [3–7; 9; 10; 17; 22; 23; 26; 27; 42; 44; 62; 63; 67; 72; 77; 94; 112; 114; 122; 124; 127; 128; 130; 131; 143]

Тема 9. Недоговірні zobov'язання

Проблеми визначення недоговірного zobov'язання. Структура недоговірного zobov'язання, об'єкт, суб'єкт, зміст. Склад правопорушення (делікту). Проблеми правопорушення, шкоди, причинного зв'язку, вини. Відповідальність без вини, обмеження відповідальності, відповідальність за шкоду, завдану законними діями. Особливості відшкодування шкоди за окремі види деліктних порушень. Відповідальність за дії інших осіб. Джерело підвищеної безпеки. Особливості zobov'язань, що виникають з пошкодження здоров'я, спричинення смерті.

Література [3–7; 9; 42; 44; 45; 77; 78; 118; 127; 128; 130; 131; 144]

Змістовий модуль IV. Спадкове право

Тема 10. Актуальні проблеми спадкового права

Розвиток спадкового права. Універсальність і сингулярність. Співвідношення особистого і суспільного. Поняття спадщини, спадкової маси. Момент відкриття спадщини. Спадкові відносини, особливості суб'єктного складу спадкових відносин. Відносини після відкриття спадщини і після прийняття спадщини. Заповіт, свобода заповіту. Спадкування за законом. Прийняття спадщини. Проблеми спадкового договору.

Література [3–7; 9; 42; 47; 102; 109; 117; 118; 127; 128; 130; 131; 133; 136; 141; 157]

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Поняття цивільного права як самостійної галузі права.
2. Проблема співвідношення публічного і приватного в правовому регулюванні цивільних відносин.
3. Предмет цивільного права: поняття та проблеми визначення.
4. Поняття і особливості цивільних правовідносин.
5. Теорія господарського права.
6. Функції сучасного цивільного права у регулюванні майнових і особистих немайнових правовідносин.
7. Цивільне законодавство: поняття та структура.
8. Проблеми вдосконалення та кодифікації цивільного законодавства України.
9. Проблеми застосування Цивільного кодексу України у зв'язку з прийняттям Господарського кодексу України.
10. Порядок набрання чинності законами та підзаконними нормативними актами.
11. Вчення та основні теорії про юридичні особи.
12. Поняття та характерні ознаки юридичної особи.
13. Види та організаційно-правові форми юридичних осіб. Суб'єкти господарювання.
14. Проблеми створення та припинення діяльності юридичних осіб.
15. Поняття та ознаки юридичної особи.
16. Правоздатність і дієздатність юридичної особи.
17. Місцезнаходження та найменування юридичних осіб.
18. Товариство як організаційно-правова форма: поняття та види.
19. Господарські товариства: поняття та види.
20. Поняття та правовий статус акціонерного товариства.
21. Актуальні проблеми здійснення корпоративних прав.
22. Поняття та правовий статус товариства з обмеженою відповідальністю.
23. Поняття та правовий статус товариства з додатковою відповідальністю.
24. Поняття та правовий статус командитного товариства.
25. Поняття та правовий статус повного товариства.
26. Об'єднання підприємств.
27. Поняття та правовий статус виробничого кооперативу.
28. Цивільне зобов'язання: поняття та структура.
29. Історія розвитку особистих прав і свобод людини.
30. Поняття, характеристика та значення особистих немайнових прав.
31. Галузева належність особистих немайнових прав.
32. Закріплення прав і свобод людини в законодавстві України.
33. Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи.
34. Особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи.
35. Захист особистих немайнових прав.
36. Поняття, загальна характеристика та ознаки речового права.
37. Класифікація речових прав.
38. Поняття, види та форми права власності.
39. Проблеми здійснення власності Українського народу і державної власності.
40. Захист права власності.
41. Розвиток інституту права власності в Україні.
42. Способи набуття права власності.
43. Способи припинення права власності.
44. Право спільної власності, її види, підстави виникнення і припинення.
45. Право власності фізичних осіб.
46. Право власності юридичних осіб.
47. Право державної власності: поняття і загальна характеристика.
48. Управління державною власністю.
49. Використання державної власності.
50. Приватизація державного майна.
51. Оренда державного майна.
52. Витребування майна з чужого незаконного володіння (віндикаційний позов).
53. Розрахунки при поверненні речей із чужого незаконного володіння.
54. Захист прав власника від порушень, не поєднаних з позбавленням володіння (негаторний та прогібіторний позов).
55. Речові права на чуже майно.
56. Право володіння чужим майном.
57. Емфітевзис.
58. Суперфіцій.
59. Сервітут.
60. Поняття та види зобов'язань.

61. Розвиток поняття зобов'язання.
62. Сторони у зобов'язанні.
63. Договір у цивільному праві.
64. Проблеми свободи волевиявлення у цивільному договорі.
65. Форма, зміст та істотні умови договору.
66. Визнання договору неукладеним або недійсним.
67. Умови виконання зобов'язань.
68. Часткове, солідарне, субсидіарне зобов'язання.
69. Забезпечення виконання зобов'язання.
70. Неустойка як засіб забезпечення зобов'язання.
71. Поручка та гарантія.
72. Застава як засіб забезпечення виконання зобов'язань.
73. Припинення зобов'язання.
74. Правові наслідки порушення зобов'язання.
75. Цивільна відповідальність: поняття, межі, функції та принципи.
76. Поняття та елементи деліктної відповідальності зобов'язань.
77. Особливості деліктної відповідальності та її функції.
78. Підстави деліктної відповідальності.
79. Зобов'язання, що виникають із заподіяння шкоди правомірними діями.
80. Види деліктних зобов'язань.
81. Структурні елементи деліктної відповідальності.
82. Вина як підстава деліктної відповідальності.
83. Види та порядок відшкодування шкоди.
84. Розвиток спадкового права. Проблеми особистого і суспільного у спадкуванні.
85. Поняття, загальна характеристика та види спадкування.
86. Спадщина: поняття та загальна характеристика.
87. Особливості та структура спадкових відносин.
88. Реалізація спадкових прав.
89. Особливості вираження волі у спадкових відносинах.
90. Спадковий договір.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Азімов Г. Н.* Забезпечення виконання зобов'язань: Навч. посіб. — Харків, 1995.
2. *Азімов Ч.* Поняття і зміст приватного права // Вісн. Академії правових наук. — 1998. — № 3.
3. *Актуальные* вопросы гражданского права / Под ред. М. Брагинского. — М.: Статут, 1998. — 464 с.
4. *Актуальные* проблемы гражданского права. Вып. 2 / М. И. Брагинский. — М.: Статут, 2000. — 222 с.
5. *Актуальные* проблемы гражданского права: Сб. статей. Вып. 5 / Ред. В. В. Витрянский. — М., 2002.
6. *Актуальные* проблемы гражданского права: Сб. статей. Вып. 7 / Ред. О. Ю. Шилохвост. — М., 2003. — 304 с.
7. *Актуальні* проблеми цивільного і господарського права: Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., Київ, МАУП, 19 травня 2006 р. / За заг. ред. Р. Б. Прилуцького. — К.: МАУП, 2007. — 268 с.
8. *Амельченко В.* Сутність юридичної особи в сучасних умовах // Підприємництво, господарство і право. — 2006. — № 2. — С. 27–29.
9. *Антологія* української юридичної думки: У 6 т. / Упоряд.: Я. М. Шевченко, І. Б. Усенко, Г. П. Темченко, Т. І. Бондарук, С. Є. Морозова. — К.: Юрид. книга, 2003. — Т. 6. Цивільне право. — 584 с.
10. *Багач Е.* Оцінка істотності (необхідності та достатності) деяких умов цивільно-правового договору // Підприємництво, господарство і право. — 2005. — № 1. — С. 26–28.
11. *Батрак Н.* Організаційно-правова форма: важливі відкриття // Бухгалтерія. — 2005. — № 42. — С. 71–74.
12. *Белых В. С.* Теория хозяйственного права в условиях становления и развития рыночных отношений в России // Государство и право. — 1995. — № 11. — С. 53–61.
13. *Беляневич О. А.* Господарський договір та способи його укладання: Навч. посіб. — К.: Наук. думка, 2002. — 280 с.
14. *Беляневич О. А.* До питання про недійсність господарських договорів // Вісн. господарського судочинства. — 2004. — № 2. — С. 200–207.

15. *Бервено С., Дзера О.* До питання реальності та консенсуальності цивільно-правових договорів // Юридична Україна. — 2005. — № 4. — С. 43–48.
16. *Боднар Т. В.* Гарантія як вид забезпечення виконання зобов'язання за Цивільним кодексом України: Наук.-практ. коментар рішень та постанов господарських судів України // Вісн. господарського судочинства. — 2003. — № 2.
17. *Боднар Т. В.* Загальні засади виконання цивільно-правових зобов'язань // Вісн. господарського судочинства. — 2003. — № 4. — С. 169–174.
18. *Борисова В. И.* К проблеме правосубъектности юридического лица // Проблемы законности. — 2000. — № 43.
19. *Борисова В. И.* К проблеме дочерних предприятий // Проблемы законности. — 2000. — № 44.
20. *Борисова В. И.* Понятие и признаки юридического лица // Проблемы законности. — 2000. — № 45.
21. *Боровська І.* Цивільно-правові відносини, пов'язані з реалізацією права на безпечне для життя і здоров'я довкілля: право на безпечні продукти споживання // Підприємництво, господарство і право. — 2003. — № 12. — С. 38–42.
22. *Брагинский М. И., Витрянский В. В.* Договорное право. — 2-е изд. — М.: Статут, 2002. — Кн. 1. Общие положения. — 848 с.
23. *Бурзель Ю.* Щодо встановлення верхньої межі відшкодування моральної (немайнової) шкоди // Право України. — 2003. — № 3. — С. 40–42.
24. *Вахонєва Т.* Набувальна давність як правовий інститут цивільного права: історія та сучасність // Підприємництво, господарство і право. — 2004. — № 6. — С. 36–39.
25. *Великорода О.* Інститут довічного утримання в законодавстві країн СНД // Підприємництво, господарство і право. — 2004. — № 2. — С. 67–69.
26. *Верховець А. А.* Про сплату процентів за ст. 625 ЦК України // Вісн. господарського судочинства. — 2005. — № 2.
27. *Виграненко І. Г.* До питання про поняття вини юридичної особи у сучасному цивільному праві // Економіка. Фінанси. Право. — 2006. — № 9. — С. 21–22.
28. *Винар Л.* Організаційно-правові форми юридичних осіб, заснованих державою // Підприємництво, господарство і право. — 2005. — № 8. — С. 6–10.
29. *Визнання угод неукладеними: Наук.-практ. коментар рішень та постанов господарських судів України // Вісн. господарського судочинства. — 2003. — № 1.*
30. *Винник О.* Нетрадиционные способы защиты прав акционеров (опыт Соединенных Штатов Америки) // ПХП. — 1997. — № 5. — С. 10–14.
31. *Винник О.* Правовое положение общества с ограниченной ответственностью по законодательству Украины, Германии и Российской Федерации // Бизнес. — 1998. — 14 дек.
32. *Віхров О.* Роль і місце організаційно-господарських зобов'язань у сучасній економіці // Право України. — 2004. — № 4. — С. 53–54.
33. *Волевиявлення сторін і звичайні умови договору за чинним законодавством: Наук.-практ. коментар рішень та постанов господарських судів України // Вісн. господарського судочинства. — 2003. — № 1.*
34. *Галиахметов І.* Концептуальні положення про підприємство в умовах розвитку цивільного права // Підприємництво, господарство і право. — 2003. — № 9. — С. 32–36.
35. *Гражданское и торговое право капиталистических государств // Отв. ред. Е. А. Васильев.* — М.: Междунар. отношения, 1993.
36. *Гула Олена.* Перетворення приватного підприємства на приватне товариство: шляхи вдосконалення організаційно-правової форми підприємства // Підприємництво, господарство і право. — 2003. — № 4.
37. *Гурська Т.* Право на здоров'я в системі особистих немайнових прав // Підприємництво, господарство і право. — 2002. — № 5.
38. *Гурська Т.* Охорона здоров'я та репродуктивні права жінок (цивільно-правовий аспект) // Підприємництво, господарство і право. — 2003. — № 2.
39. *Ершова И.* Казенное предприятие — коммерческая организация // Хозяйство и право. — 2001. — № 7.
40. *Додонов В. Н.* Словарь гражданского права / В. Н. Додонов, Е. В. Каминская, О. Г. Румянцев; Под общ. ред. В. В. Залесского. — М.: ИНФРА-М, 1997. — 304 с.
41. *Жигалкин Иван.* Право доверительной собственности (к вопросу об ограничении и переходе права собственности) // Підприємництво, господарство і право. — 2002. — № 5.
42. *Загальна теорія цивільного права / За ред. О. А. Підпригори.* — К.: Вища шк., 1992.

43. *Знаменський Г.* Ще раз про предмет господарського права / Вісн. академії правових наук України. — 2003. — № 2–3. — С. 567–580.
44. *Зобов'язальне право. Теорія і практика: Навч. посіб. / За ред. проф. О. В. Дзери.* — К.: Юрінком Інтер, 1998. — 912 с.
45. *Ігнатенко Вадим.* Договірні та позадоговірні зобов'язання // Підприємництво, господарство і право. — 2002. — № 11.
46. *Спасібо-Фатєєва І.* Поняття майна, майнових та корпоративних прав як об'єктів права власності // Українське комерційне право. — 2004. — № 5. — С. 9–18.
47. *Иоффе О. С.* Советское гражданское право. — Л.: Изд-во Ленинград. ун-та, 1965. — 347 с.— Ч. 3. Правоотношения, связанные с продуктами творческой деятельности. Семейное право. Наследственное право.
48. *Иоффе О. С.* Обязательственное право. — М., 1975.
49. *Иоффе О. С.* Избранные труды по гражданскому праву: Из истории цивилистической мысли. Гражданское правоотношение. Критика теории “хозяйственного права”. — М.: Статут, 2000. — 777 с.
50. *Исаев И. А.* Становление хозяйственной мысли в СССР (20-е гг.). — М.: Юрид. литература, 1986. — 176 с.
51. *Кибенко Е. Р.* Корпоративное право Украины. — Х.: Еспада, 2001. — 288 с.
52. *Корпоративне управління: Навч. посіб. / Д. В. Задохайло, О. Р. Кібенко, Г. В. Назарова.* — Х.: Еспада, 2003. — 688 с.
53. *Каракаш І.* Право поділеної власності на природні ресурси у законодавстві України // Право України. — 2001. — № 3.
54. *Клименко О. М.* Договір довічного утримання. — К.: Фурса, 2006. — 40 с.
55. *Козлова Н.* Правовая природа учредительных документов юридического лица // Хозяйство и право. — 2004. — № 1. — С. 55–74.
56. *Колесник В. В., Бичковський О. П.* Корпоратизація як форма приватизації: законодавчий аспект / Інститут держави і права ім. В. М. Корецького АН України. — К., 1993. — 94 с.
57. *Кот О. О.* Перехід прав кредиторів: Історія. Теорія. Законодавство. — К.: Юрінком Інтер, 2002.
58. *Кот О. О.* До питання про визнання недійсним угод, укладених з метою, суперечною інтересам держави і суспільства // Вісн. господарського судочинства. — 2002. — № 4. — С. 177–182.
59. *Кочергина Е.* Организационно-правовая форма юридических лиц: генезис доктрин и подходов // Підприємництво, господарство і право. — 2003. — № 1. — С. 36–39.
60. *Кузнецова О. А.* Принципы гражданского права: вопросы теории и практики // Правоведение. — 2005. — № 2. — С. 24–34.
61. *Кучер В.* Особливості визначення правочину таким, що порушує публічний порядок // Право України. — 2003. — № 12. — С. 106–110.
62. *Легка І.* Питання співвідношення положень ГК України та ЦК України про стягнення неустойки (штрафних санкцій) // Юрид. журн. — 2004. — № 8. — С. 80–82.
63. *Легкая И.* Спорное положение о “трех процентах” // Юрид. практика. — 2004. — № 38. — С. 13–14.
64. *Ломидзе О., Ломидзе Э.* Значение фактической передачи имущества собственника при его отчуждении и проблемы восстановления собственником своего владения // Хозяйство и право. — 2002. — № 1. — С. 101; № 2. — С. 96.
65. *Луць В. В.* Контракти у підприємницькій діяльності. — К.: Юрінком Інтер, 1999. — 560 с.
66. *Майданик Р.* Забезпечувальне право власності // Підприємництво, господарство і право. — 2002. — № 1. — С. 29.
67. *Майданик Роман.* Номінальне право власності (цивільно-правові аспекти) // Підприємництво, господарство і право. — 2002. — № 11. — С. 16.
68. *Майданик Р.* Особливості довірчого управління спільним майновим комплексом власників майнових сертифікатів // Підприємництво, господарство і право. — 2002. — № 4. — С. 14.
69. *Мамутов В. К., Чувило О. О.* Господарче право зарубіжних країн. — К.: Ділова Україна, 1996. — 352 с.
70. *Мамутов В. К.* Экономика и право. — К.: Юрінком Інтер. — 2003. — 544 с.
71. *Мамутов В. В.* В чому біда і в чому вина цивілістів // Закон і бізнес. — 1997. — № 35. — С. 6; № 36 — С. 6.
72. *Мамутов В. К., Ющик А. И.* О предмете кодификации и беспредметной критике // Вісн. господарського судочинства. — 2007. — № 2. — С. 110–119.
73. *Мілаш В. С.* Підприємницькі договори в господарській діяльності. — Полтава: АСМІ, 2005. — 450 с.

74. *Міхно О.* Поняття та види підстав припинення цивільно-правового договору // *Право України*. — 2004. — № 5. — С. 135–138.
75. *Мічурін Є.* Практика розгляду судами справ про визнання договорів відчуження нерухомості недійсними // *Юрид. журн.* — 2004. — № 3. — С. 96–99; № 10. — С. 98–101.
76. *Москаленко И. В.* Методологические основы исследования функций гражданско-правовых дефиниций // *Юрид. мир*. — 2003. — № 2. — С. 41–43.
77. *Нежинська І.* Правова природа відносин щодо відшкодування шкоди, заподіяної незаконними діями службових осіб дізнання та досудового слідства в системі органів внутрішніх справ України // *Підприємництво, господарство і право*. — 2003. — № 4.
78. *Новицький Й. Б., Луцк Л. А.* Общее учение об обязательстве. — М., 1950.
79. *Олійник В.* Конституційне право на свободу та особисту недоторканність: поняття та характерні риси // *Право України*. — 2000. — № 12.
80. *Онищенко Г.* Проблема встановлення межі здійснення суб'єктивного цивільного права // *Юрид. журн.* — 2006. — № 5. — С. 24–25.
81. *Панченко М.* Добросовісність, розумність і справедливість — правові засади цивільного права України // *Підприємництво, господарство і право*. — 2006. — № 12. — С. 147–150.
82. *Первомайський О.* До питання про джерела цивільного права // *Право України*. — 2001. — № 2.
83. *Підпригора О.* Розмежування і взаємодія публічного і приватного права як методологічна проблема вітчизняного правознавства // *Вісн. Академії правових наук України*. — 2002. — № 4. — С. 77–86.
84. *Підпригора О. А.* Речові права на чуже майно // *Українське комерційне право*. — 2004. — № 5. — С. 57–65.
85. *Покрещук О.* Місце Торгового кодексу в правовій системі України // *Підприємництво, господарство і право*. — 2001. — № 5.
86. *Покровський А. И.* Основные проблемы гражданского права. — 4-е изд., испр. — М.: Статут, 2003. — 351 с. (Классика российской цивилистики).
87. *Потопальський С. С.* Правові проблеми розмежування недійсних та неукладених договорів. // *Вісн. господарського судочинства*. — 2005. — № 4. — С. 192–196.
88. *Предпринимательское* право Украины: Учебник / Под общ. ред. Р. Б. Шишки. — Харьков: Эспада, 2001. — 480 с.
89. *Право* власності в Україні: Навч. посіб. / О. В. Дзера, Н. С. Кузнецова, О. А. Підпригора та ін.; За заг. ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової. — К., 2000.
90. *Право* і форми власності через призму входження України до Європейського співтовариства // *Право України*. — 2001. — № 1.
91. *Прилуцький Р. Б.* Проблеми кодифікації цивільного та господарського права // *Проблеми кодифікації цивільного та господарського права: Зб. наук. статей за матеріалами Республіканської науково-практичної конференції, 18 березня 2005, Київ / За заг. ред. к. ю. н. Р. Б. Прилуцького*. — К.: КиМУ, 2005. — С. 342–366.
92. *Прилуцький Р. Б.* Щодо поняття та організаційно-правової форми біржі // *Вісн. господарського судочинства*. — 2007. — № 2. — С. 148–155.
93. *Прилуцький Р. Б.* Щодо розмежування господарського та цивільного права // *Наук. праці МАУП*. — 2007. — № 1.
94. *Примак В. Д.* Ризик і питання безвинної відповідальності в цивільному праві // *Вісн. господарського судочинства*. — 2002. — № 4. — С. 200–206.
95. *Присяжнюк Т., Мірошник О.* Захист права власності в Європейському правовому просторі // *Право України*. — 2001. — № 8.
96. *Проблеми* кодифікації цивільного та господарського права: Зб. наук. статей за матеріалами Республіканської науково-практичної конференції, 18 березня 2005, Київ / За заг. ред. к. ю. н. Р. Б. Прилуцького. — К.: КиМУ, 2005. — 482 с.
97. *Пунда О.* Система немайнових прав, що забезпечують природне існування фізичної особи у законодавстві України // *Підприємництво, господарство і право*. — 2003. — № 9. — С. 14–17.
98. *Майданик Роман.* Довірча власність у цивільному праві України (формування, порівняльний аналіз і поняття) // *Українське комерційне право*. — 2004. — № 5. — С. 37–56.
99. *Примак В. Д.* Окремі аспекти відповідальності учасників цивільних правовідносин за дії контрольованих ними юридичних осіб // *Вісн. господарського судочинства*. — 2003. — № 2.
100. *Рабінович П. М.* Права людини і громадянина: Навч. посіб. / П. М. Рабінович, М. І. Хавронюк. — К.: Атіка, 2004. — 464 с.

101. *Рубаник Владимир*. Власність і право власності: деякі нотатки з приводу українських реалій і співвідношення їх з понятійно-категоріальним апаратом і науковим інструментарієм // Підприємництво, господарство і право. — 2000. — № 11. — С. 39.
102. *Рябокоть Є. О.* Спадкове правовідношення в цивільному праві: Автореф. дис. ... к. ю. н. — К., 2002.
103. *Сахарук Д.* Поняття та види форми правочину // Підприємництво, господарство і право. — 2003. — № 12. — С. 43–47.
104. *Теньков Сергій*. Коментар до Постанови Вищого господарського суду України від 13 липня 2004 р. у справі № 6/1 “Застосування положень нового цивільного і господарського законодавства до розгляду спорів про відступлення права вимоги” // Вісн. господарського судочинства. — 2004. — № 4. — С. 133–141.
105. *Теньков Сергій*. Визначення істотних умов договору у судовій практиці: нові підходи // Вісн. господарського судочинства. — 2004. — № 4. — С. 150–154.
106. *Соловійов А.* До питання співвідношення понять права людини на життя та права на охорону здоров'я і медичну допомогу // Підприємництво, господарство і право. — 2002. — № 10.
107. *Соловійов Андрій*. Деякі аспекти “права людини на смерть” // Підприємництво, господарство і право. — 2003. — № 4.
108. *Смітюх А.* Ідея добросовісності як імператива приватного права // Право України. — 2001. — № 8.
109. *Спадкове право. Теорія та практика: Навч. посіб.* — К.: Атіка, 2002. — 496 с.
110. *Спасібо-Фатеева І. В.* Нікчемні правочини та їх наслідки // Вісн. господарського судочинства. — 2004. — № 2. — С. 178–184.
111. *Спасібо-Фатеева І.* Проблеми перетворення державної власності і здійснення корпоративних прав держави // Вісн. Академії правових наук України. — 2002. — № 4. — С. 94–105.
112. *Сумской Дмитрій*. Вина как условие гражданско-правовой ответственности юридического лица // Підприємництво, господарство і право. — 2002. — № 8.
113. *Судовий розгляд справ про визнання договорів неукладеними: Науково-практичний коментар рішень та постанов господарських судів України // Вісн. господарського судочинства. — 2003. — № 2.*
114. *Теньков С.* Проблемні питання судового розгляду спорів, що пов'язані із відшкодуванням збитків // Вісн. господарського судочинства. — 2005. — № 2. — С.127–130.
115. *Теоретические проблемы хозяйственного права.* — М.: Наука, 1975. — 414 с.
116. *Укладення угод між юридичними особами в усній формі: Науково-практичний коментар рішень та постанов господарських судів України // Вісн. господарського судочинства. — 2003. — № 1.*
117. *Фурса Є. І.* Спадкові правовідносини в нотаріальній і судовій практиці: Дис. ... к. ю. н. — К., 2004.
118. *Фурса Є. І.* Особливості спадкування за правом на обов'язкову частку // Право України. — 2001. — № 1. — С. 87–91.
119. *Халфина Р. О.* Общее учение о правоотношении. — М., 1974.
120. *Хатнюк Н.* Юридична природа фіктивних та удаваних правочинів // Право України. — 2004. — № 4. — С. 37–41.
121. *Хальота А.* Класифікація конституційних особистих прав і свобод людини та громадянина // Право України. — 2000. — № 8.
122. *Хлонь О.* Форс-мажор та непереборна сила: їх розмежування у цивільному праві // Право України. — 2005. — № 1. — С. 112–114.
123. *Хозяйственное право: Учебник / В. К. Макутов, Г. Л. Знаменский, К. С. Хахулин и др.; Под ред. В. К. Макутова.* — К.: Юринком Интер, 2002. — 912 с.
124. *Хохлова Г.* Принудительность как признак гражданско-правовой ответственности // Хозяйство и право. — 2003. — № 1. — С. 102–106.
125. *Туравин В. Ю.* Проблемы и перспективы унификации терминологии // Журн. российского права. — 2002. — № 11. — С. 46–48.
126. *Цивільне право України: Підручник: У 2 кн. / О. В. Дзери (кер. авт. кол.), Д. В. Боброва, А. С. Довгерт та ін.; За ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової.* — К.: Юрінком Интер, 2004. — Кн. 1. — 736 с.
127. *Цивільне право України: Підручник: У 2 кн. / О. В. Дзери (кер. авт. кол.), Д. В. Боброва, А. С. Довгерт та ін.; За ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової.* — К.: Юрінком Интер, 2004. — Кн. 2. — 640 с.
128. *Цивільне право України. Договірні та недоговірні зобов'язання: Підручник / С. С. Бичкова, І. А. Бірюков, В. І. Бобрик та ін.; За заг. ред. С. С. Бичкової.* — К.: КНТ, 2006. — 498 с.
129. *Цивільний кодекс України: У 2 ч.: Наук.-практ. комент. Ч. 1. / Я. М. Шевченко.* — К.: ІнЮре, 2004. — 692 с.
130. *Цивільний кодекс України: У 2 ч.: Наук.-практ. комент. Ч. 2. / Я. М. Шевченко.* — К.: ІнЮре, 2004.

131. *Цивільне та сімейне право України: Навч.-практ. посіб.* — Х.: Одісей, 2004. — 638 с.
132. *Чукреев А. А.* Добросовестность в системе принципов гражданского права // Журн. российского права. — 2002. — № 11. — С. 100–104.
133. *Шевчук Л. В.* Заповіт як підстава виникнення правонаступництва в цивільному праві України: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. — К., 2001. — 17 с.
134. *Яворська О.* Проблеми виникнення права приватної власності за давністю володіння (набувальна давність) // Підприємництво, господарство і право. — 2002. — № 1. — С. 33.
135. *Шевченко Ярослава.* Право приватної власності в Україні: проблеми і перспективи // Українське комерційне право. — 2004. — № 5. — С. 19–24.
- Додаткова*
136. *Антимонов Б. С., Граве К. А.* Советское наследственное право. — М.: Госюриздат, 1955. — 264 с.
137. *Барабаничкова Л. М.* Структура права собственности в российском гражданском праве // Юрид. мир. — 2003. — № 4. — С. 19–24.
138. *Бараненков В. В.* Понятие юридического лица в современном гражданском праве России // Государство и право. — 2003. — № 11. — С. 53–59.
139. *Братусь С. Н.* Субъекты гражданского права. — М.: Юрид. лит. — 1950.
140. *Братусь С. Н.* Предмет и система советского гражданского права. — М.: Госюриздат, 1963. — 197 с.
141. *Гордон М. В.* Наследование по закону и по завещанию. — М.: Юрид. литература, 1967. — 119 с.
142. *Грибанов А.* Понятие предприятия в российском гражданском праве // Хозяйство и право. — 2003. — № 5. — С. 62–70.
143. *Джунь В. В.* Институт неспроможності: світовий досвід розвитку і особливості становлення в Україні: Монографія. — 2-ге вид., виправ. і допов. — К.: Юрид. практика, 2006. — 384 с.
144. *Игнатенко В.* Публічна обіцянка винагороди без оголошення конкурсу // Підприємництво, господарство і право. — 2004. — № 5. — С. 21–23.
145. *Калаур І.* Окремі аспекти застосування правових наслідків нікчемних і оспорюваних договорів // Підприємництво, господарство і право. — 2003. — № 12. — С. 48–51.
146. *Кашанина Т. В.* Корпоративное право. Право хозяйственных товариществ и обществ. — М.: Норма, 1999. — 815 с.
147. *Клименко О. М.* Договір довічного утримання. — К.: Фурса, 2006. — 40 с.
148. *Коростей В.* Как обеспечить эффективность хозяйственного и гражданского законодательства // Підприємництво, господарство і право. — 2003. — № 10. — С. 31–33.
149. *Краснова С. А.* Определение понятия “добросовестность” в российском гражданском праве // Журн. российского права. — 2003. — № 3. — С. 62–67.
150. *Луспенник Д. Д.* Новый Цивільний кодекс України: Спеціальні способи захисту гідності, честі та ділової репутації за новим Цивільним кодексом: теоретичні й практичні аспекти // Адвокат. — 2004. — № 2. — С. 18–21.
151. *Мамутов В. К.* Опыт раздельной кодификации и инкорпорации хозяйственного и гражданского права // Экономика и право: Сб. науч. тр. — К.: Юринком Интер, 2003. — С. 489–494.
152. *Міхно О.* Припинення та розірвання цивільно-правового договору: співвідношення понять // Підприємництво, господарство і право. — 2003. — № 9. — С. 21–24.
153. *Міхно О.* Припинення цивільно-правового договору через неможливість його виконання // Підприємництво, господарство і право. — 2003. — № 11. — С. 92–95.
154. *Обыденнов А. Н.* Предмет и объект как существенные условия гражданско-правового договора // Журн. российского права. — 2003. — № 8. — С. 61–67.
155. *Прилуцький Р. Б.* Щодо поняття та організаційно-правових форм біржі // Актуальні проблеми цивільного і господарського права: Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., Київ, МАУП, 19 травня 2006 р. / За заг. ред. Р. Б. Прилуцького. — К.: МАУП, 2007. — С. 208–224.
156. *Резнікова В. В.* Проблема обмеження права фізичної особи на інформацію про стан здоров'я // Економіка. Фінанси. Право. — 2004. — № 4. — С. 31–34.
157. *Серебровский В. Й.* Очерки советского наследственного права. — М.: Изд-во Академии наук СССР, 1953. — 240 с.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Тематичний план дисципліни “Актуальні проблеми цивільного права”	5
Зміст дисципліни “Актуальні проблеми цивільного права”	5
Питання для самоконтролю	10
Список літератури.....	13

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *С. Г. Рогузько*
Комп’ютерне верстання *А. П. Нечипорук*

Зам. № ВКЦ-4983

Формат 60 84/16. Папір офсетний.
Друк ротатійний трафаретний. Наклад 50 пр.
Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП
ДП «Видавничий дім «Персонал»
03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. ХХ
*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб’єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008*
Надруковано в друкарні ДП «Видавничий дім «Персонал»